

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet

103 33 Stockholm

Totalförsvarsanalys – en oberoende myndighet för uppföljning och utvärdering

Länsstyrelsen i Västmanlands län har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Totalförsvarsanalys – en oberoende myndighet för uppföljning och utvärdering (SOU 2021:103) - Fö2022/00025.

Sammanfattning

Länsstyrelsen är positiv till att stärka förmågan på nationell nivå att analysera, följa upp och utvärdera effekterna av genomförda totalförsvarssatsningar. Länsstyrelsen noterar emellertid att det med anledning av utredningsdirektivet saknas en analys om alternativ till att inrätta en ny myndighet. Mot bakgrund av myndighetens omfattande behov av säkerhetsskydd anser Länsstyrelsen, trots de reservationer som utredningen framhåller avseende integritet, att det ur såväl ett resursmässigt som kompetensmässigt perspektiv hade varit värdefullt med en analys där alternativ till att inrätta en ny myndighet övervägts.

Oaktat myndighetens ledningsförhållande anser Länsstyrelsen att myndighetens ansvarsförhållanden gentemot andra myndigheter inte är tillräckligt klarlagda, vilket innebär att det finns en risk för att ytterligare en samordningsnod försvårar nationell samordning. Länsstyrelsen anser att det är av stor vikt att den fortsatta beredningen förtydligar vilka ansvars- och rapporteringsförhållanden gentemot andra myndigheter som gäller, i synnerhet avseende gränsytan till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, men även till de sektorsansvariga myndigheter och det civilområdesansvar som föreslås i betänkandet SOU 2021:25 struktur för ökad motståndskraft (Ju2021/00971).

Länsstyrelsen vill vidare framhålla vikten av att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap även fortsättningsvis har ansvar att, såväl områdesvis som på nationell nivå, följa upp och utvärdera både arbetet

med den fredstida krisberedskapen och civilt försvar samt att bedöma om vidtagna åtgärder fått önskad effekt.

Länsstyrelsen lämnar härutöver nedanstående synpunkter på förslagen i betänkandet, men understryker att dessa inte är av sådan dignitet att det bör hindra etableringen av en oberoende instans för totalförsvarsanalys med föreslaget uppdrag.

Synpunkter på förslag

8.3 Myndighetens uppgifter

Länsstyrelsen konstaterar att utredningen inte har genomfört någon djupare analys av kvaliteten i rådande uppföljning och utvärdering inom totalförsvaret och inte heller identifierat brister och problematiserat kring dessa. Länsstyrelsen menar att ett genomförande av en sådan djupare analys lämpar sig väl som en uppgift för den nya myndigheten, inom ramen för dess uppdrag att utveckla analys- och utvärderingsmetoder. Länsstyrelsen föreslår att detta läggs till den nya myndighetens uppgifter.

Länsstyrelsen konstaterar att myndigheten, med sitt fokus på totalförvarssystemet och totalförsvarets samlade funktionssätt, blir en form av ”meta-myndighet”. Myndigheten utgör på så sätt ett komplement till den mer verksamhetsnära och områdesspecifika analys och utvärdering som genomförs inom totalförsvaret av aktörerna själva. Den kunskap om systemet som myndigheten förvaltar i sitt arbete ger en möjlighet till lärande i systemet och att bättre kunna optimera den planering som idag delvis saknas. Länsstyrelsen anser att det bör övervägas att även ge myndigheten uppdrag att direkt återkoppla förvaltat kunskap till systemets aktörer.

Länsstyrelsen anser att det är olyckligt att avgränsa myndighetens uppdrag till civilt försvar, eftersom en stor del av de totalförvars-satsningar som genomförs i praktiken inte är avskilda från de satsningar som görs inom ramen för den fredstida krisberedskapen.

Länsstyrelsen föreslår vidare att den nya myndigheten får i uppdrag att säkerställa att de mål som anges för totalförsvaret görs mätbara, för att på så sätt säkerställa att en relevant analys, uppföljning och utvärdering kan genomföras.

Länsstyrelsen noterar att det kvarstår att utreda, utveckla och resurssätta myndighetens roll och uppgifter under höjd beredskap. Länsstyrelsen bedömer att myndigheten med sin sak- och kompetenssammansättning

kan bidra med värdefulla kunskaper i såväl operativ planering som hantering under höjd beredskap.

10.2 Vetenskapligt råd

Mot bakgrund av den nya myndighetens uppgifter och behov av distans till det som myndigheten föreslås analysera, följa upp samt utvärdera anser Länsstyrelsen att det ur ett öppenhetsperspektiv, och som ett stöd till myndighetsledningen, bör övervägas att knyta både ett vetenskapligt råd och ett insynsråd till myndigheten.

10.4 Säkerhetsskydd

Mot bakgrund av myndighetens omfattande behov av säkerhetsskydd ställer sig Länsstyrelsen tveksam till huruvida utredningens bedömning av resursbehov och antal årsarbetskrafter är tillräckligt för att säkerställa nödvändig förmåga att upprätthålla en effektiv administration kopplad till myndighetens omfattande behov av säkerhetsskydd.

11.3 Sammansättning av sak- och metodkompetens

Länsstyrelsen anser att den sak- och metodkompetens som efterfrågas till myndigheten idag till stor del återfinns inom det privata näringslivet, inklusive konsultbranschen, samt i den akademiska världen snarare än inom offentlig verksamhet inriktad på totalförsvarsfrågor.

Länsstyrelsen anser att myndighetens omfattande behov av säkerhetsskydd är en försvårande omständighet för konsultanvändning, men att detta inte helt bör uteslutas. För en liten myndighet kan det vara ett resurseffektivt sätt för att frigöra resurser till myndighetens kärnverksamhet, d.v.s. att genomföra analyserna snarare än specifikt avgränsade och resurskrävande uppgifter som exempelvis att samverka och samla in underlag till analyserna.

12 Den nya myndighetens resursbehov

Med hänsyn till omfattningen på de analyser och utvärderingar som myndigheten föreslås genomföra, och den samverkan med aktörer som förutsätts för att få tillgång till underlagen för att genomföra de föreslagna uppgifterna, anser Länsstyrelsen att utredningen inte har påvisat att föreslagna resurser är tillräckliga i förhållande till dessa uppgifter. Länsstyrelsen anser att frågan om myndighetens resursbehov bör beredas ytterligare.

13.3 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen konstaterar att myndighetens ikraftträdande ligger väl i linje med planerade förändringar i författningar på området för att kunna följa utvecklingen i en tid där eventuella nya författningar träder i kraft.

13.4 Myndighetens lokalisering

Länsstyrelsen anser att de säkerhets- och resursmässiga synergier som uppnås genom att samlokalisera myndigheten med en myndighet som har det säkerhetsskydd som krävs överväger de reservationer som utredningen framför kopplat till integritet och legitimitet avseende samlokalisering.

14 Sekretessfrågor

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det är mycket viktigt att man tar ställning till om myndighetens uppdrag, i enlighet med utredningens slutsats, utgör ett tillsynsuppdrag och att det är angeläget att sekretessbestämmelserna blir tydliga och enhetligt tillämpade.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande landshövding Ulrica Gradin med handläggare Joacim Rydmark som föredragande. I den slutliga handläggningen har också vikarierande länsråd Åsa Halldorf medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.